

Murska Straža

Glasilo obmejnih Slovencev.

Krajstvo in upravništvo v Radgoni, Murska ulica
štev. 184. — Telefonska štev. 31.
Rokopis se ne vrača.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred za vse leto 30 K, za pol leta 15 K, za
četrt leta 8 K.

Inserati: Ena petstotna petitvrsta (prostor 3 mm
visok in 54 mm širok) 1 krono.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Našim naročnikom!

Začetkom februarja smo povišali naročnino na 22 K. Vsi drugi slovenski listi so povišali že preje, mi smo bili zadnji. Takrat smo plačevali za tisk lista nekoliko manje kot v Sloveniji, ker tiskarna spada v območje nemško-avstrijskih tarifov. Toda kmalu potem so tiskovni stroški močno poskočili in danes so že tako visoki, kakor drugod v Jugoslaviji. Podražil se je papir in druge tiskarske potrebščine, zvišale so se mezde in še vedno ni konca višanju cen. Februarsko povišanje ni tedaj nič pomagalo in tako nam od tistega časa pri vsaki številki naraste izguba, ki jo imamo z listom. To bi nas moralo uničiti, saj si kot mladi gospodarji nismo mogli niti vinarja prištediti za »huda leta«, ki nas tarejo enako kot starejše liste. Čitatelji dobro vedo, kaj je draginja in kako slabi so časi. Da se jim udamo? Ne! Naš list se je kljub številnim oviram osnoval zato, ker je bil na meji tak list potreben. Tudi Nemci ga imajo, dasi izhaja poleg njega nebrojno drugih ljudskih tednikov. Bila bi sramota za pomurske Slovence, če ne bi mogli vzdrževati svojega glasila. List je v teh časih največji in najuspešnejši zagovornik ljudskih potreb in zahtev. Dokler bodo naši naročniki in čitatelji z nami, se ne bojimo »hudih let«. Vztrajamo in delamo dalje. Zato smo pa preverjeni, da bodo naši naročniki brez daljnih besed razumeli, zakaj zopet povišujemo naročnino. Z dohodki, ki jih imamo zdaj od lista, nikakor ne izhajamo, dolgovi pa niti — ne moremo delati. Pomnite tedaj:

„Murska Straža“ stane za vse leto 30 K., za pol leta 15 K., za četrt leta 8 K. Posamezna številka stane 80 vinarjev. To povišanje se računa za koledarsko leto 1920, torej od 1. januarja t. l. naprej. Povišali smo tudi cene inseratom.

Čitatelj! V dobrih predvojnih časih bi plačal za naš list okrog 4 K., na leto. Takrat si dobil za te 4 K. 7—8 litrov vina. Sedaj plačaš 30 K. in dobiš za ta denar komaj en liter vina. Ako bi cena stala v tistem razmerju kot pred vojno, tedaj bi moral plačati za tednik blizu 210 K., letne naročnine. Zamisli se malo y te številke in ostal boš zvest našemu listu, ki bo vsako soboto prinašal v Tvojo hišo novice iz celega sveta, ki bo trdno branil ter zastopal potrebe in zahteve Tvoje ožje domačije.

Prilagamo današnji številki položnice in prosimo, da nam cenjeni naročniki takoj nakažejo naročnino. Tisti naročniki, kateri so že poravnali letošnjo naročnino, naj blagovolijo plačati razliko. One naročnike pa, ki še dolgujejo naročnino za lansko leto, opominjamo in prosimo, da obenem z letošnjo naročnino plačajo tudi dolg. (Kdor je plačal 8 K., doplača za lansko leto še 7 K. in za letos 30 K.)

Upamo, da ne bo treba nikomur ustavljati lista, kar bi sicer morali storiti, zakaj naročnik, ki lista ne plača, nam dela škodo in krivico.

Agitirajte za naš list, širite ga in podpirajte!

Upravništvo „Murske Straže“.

Pred glasovanjem na Koroškem.

Ljudsko glasovanje v celovski kotlini stoji pred durmi. Posvet poslanikov antantinih držav je že določil osebe, ki bodo pri glasovalni komisiji zastopale tri glavne evropske države: Anglijo, Francijo in Italijo. Sicer določa člen 50. senžermenske mirovne pogodbe, da pošlje antanta štiri zastopnike v komisijo, toda Združene države se, kakor znano, že dolgo ne udeležujejo evropskih mirovni razprav. Dalje določa isti člen mirovne pogodbe, da se glasovanje vrši v coni A tri mesece po razglášení veljavnosti mirovne pogodbe, v coni B pa tri tedne pozneje, toda le tedaj, če bo izid glasovanja v coni A izpadel ugodno za Jugoslovane. Mirovna pogodba z Avstrijo še vedno ni stopila v veljavo. Dne 25. maja jo menda ratificira francoska poslanska zbornica; Angleži so jo sprejeli nedavno, Italijani pa že preje. Če bo šlo vse po sreči, se bodo začetkom junija izmenjale ratifikacijske listine in okrog 15. junija stopi mir v veljavo. Toda antanta kaže, da se ne bo držala natančno vseh rokov, ki so označeni v pogodbi in tako bomo imeli glasovanje na Koroškem že julija ali avgusta.

Jugoslovanski zastopnik še ni imenovan; kolikor vemo, tudi Avstrija ni imenovala svojega pooblaščenca. Na obeh straneh pa se opazajo živahne priprave. Ne gre zgolj za razširjenje ozemlja, t. j. za gospodarsko pridobitev, marveč za moralno zmago: vsaka država hoče pokazati pred svetom, da ima prav.

Mrzlična agitacija na nemški strani je dovolj značilno znamenje, da je Avstrija izgubila hladnokrvnost v presojanju te stvari in da ji je dobro vsako sredstvo, ki pripomore k taki rešitvi koroškega vprašanja, katera bi zadovoljila njo in samo njo. Zadnje dni nemški listi tekmujejo v iskanju načinov, ki bi hitreje in sigurneje vodili k cilju. Izdajajo se knjige, brošure, časopisi, letaki. V nemški coni so dan za dnem zborovanja, koncerti — vse za propagando. Ljudje, ki jim v teh slabih časih ne prede trda za denar, so se v socialistični Avstriji našli na istih tleh z proletarci; bogati veleposestniki razsipavajo denar in hkrati hujskajo, socialnodemokratski voditelji pa hujskajo in obenem pobirajo denar. Nedavno so imeli socialisti zborovanje v Celovcu, kjer so milostno priznali, da nimajo nič proti Slovincem (!), da so pa odločno proti jugoslovanski kraljevini. Seveda je to le izdanje rdeče papriciranega narodnega sovraštva. Značilno je, da morajo v »nemški« con B ljudem toliko vbijati v glavo, da so Nemci in da morajo glasovati za Avstrijo. Zastopnim ljudem se pove enkrat, pa zadostuje. No, pa to je njihova stvar!

Predno se bomo natančneje pečali z koroškim vprašanjem, nas zanima, ali se na naši strani stori vse, kar zahteva korist naroda in države. Da se ne dela, se ne more reči; stori se pa premalo. Krivda ne leži na Koroškem, temveč v naši javnosti. Mi smo prepovršni; malenkostne stvari, ki pri večjih narodih spadajo za gostilniško mizo, se pri nas povečujejo kot važen političen dogodek, pri tem pa izgubimo zmisel in razumevanje za velika politična vprašanja, ki segajo daleč v bodočnost. V Ljubljani imajo

na pr. list, ki piše o reškem vprašanju, a pri tem v vsakem tretjem stavku lopne po »klerikalcih«. Ta političen primojduš, ki rodi težke strankarske borbe, nam silno škoduje na znotraj in zlasti še na zunaj, kakor smo že pisali v zadnji številki.

Prva naloga je tedaj: izločiti koroško glasovanje iz strankarskih borb in v stvareh, ki se tičejo Koroške, organizirati skupen nastop vseh resno čutečih Slovencev.

Drugi poglavitni vzrok, da se na Koroškem ne stori vse, kar bi se bilo moralo, leži v pomanjkanju državnega čuta v Jugoslaviji. Herman Wendel je nedavno dobro povedal, da pri nas državni čut caplja daleč zadaj za državo. Zato koroško vprašanje še ni postalo državna zadeva in se promatra preveč s pokrajinskega stališča.

Za Jugoslovane mora biti koroško glasovanje najmanj tako važno, kot je za Čehoslovake Tješín. V marsičem bo treba sprejeti češke metode, ki se jih v ostalem poslužujejo tudi Nemci. Predvsem: v dnevnikih stalno kolono z napisom »koroško glasovanje«. Izobraževalna društva naj prirejajo predavanja, ki bodo združena z predstavami, da bo udeležba obilnejša. Čehi so s tem dosegli lepe uspehe. Vstopnina je šla v prid propagandnega sklada, predavanja pa so imela ta učinek, da je češki človek začel smatrati tješinsko vprašanje za vprašanje svoje časti in enakovrednosti.

Mi bomo v naslednjih številkah prinesli več člankov o koroškem vprašanju, ker moramo kot glasilo obmejnih Slovencev obrniti vso pozornost našemu Korotanu, čigar usoda ima za našo državo in slovenski narod velike in odločilne posledice.

Rokovnjaštvo.

Zadnja številka »Deutsche Grenzwatch« je polna zlobnih napadov na Jugoslovane. Tako je tudi prav. Kdo bi branil hribovski naturi, da ne izbruha prav vsega, kar jo tišči v želodeu Komur ugaja, bo v te kupčke izbruhanega narodnega sovraštva tako »apetitlich« vtaknil svoj nos, kakor marsikateri Radgončan, ko je čital zadnjo Vahtarco.

Mi nimamo prostora, da bi se spuščali v prepire z »D. G.« To bi pomenilo nositi vodo v Muro. O ljudeh krog »D. G.« in »Tagesposte« je nedavno v »Frankfurter Ztg.« povedal svoje mnenje znani nemški publicist in politik Hi Wendel: »Z namenom, da bi z obrekovanjem spravili ob ugled jugoslav. državo, posegajo ti gnusni prevžitkarji gnusne preteklosti po najneumnejših izmišljotinah«. To so besede Nemca, ki dobro pozna svoje rojake. Lepše jih ni mogel označiti. Oni so vse svoje življenje preživeli v gnusobi in ta gnusoba še jih vzdržuje dalje.

Mi bi se lahko pomenili o posameznih točkah, toda vemo dobro, da bi bil tak pomek docela brezploden. Ljudem okrog »D. G.« ni stalo do objektivnega razmotrivanja stvari, ker smatrajo, da je krajše in naravnije če kar lopnejo po nas. Tudi v tem oziru jih dobro razumemo, ker se poznamo iz preteklosti. Če so sovražili vse, kar je slovenskega, v tistih

časih, ko so nas imeli v pesteh, ko je bil njihov škric in birit, tem besneje nas pač sovražijo sedaj, ko ne govorimo z njimi iz nižine, marveč kot enakovredni z enakimi.

Ali je to nasilje, ako država, ki upravlja zasedeno ozemlje, zatira tihotapstvo, verižništvo in druge pravne izrodke. Kaj pa naj potem rečemo o nemških in madžarskih nasiljih v Srbiji in Belgiji? O tem zna ves svet. Dobro bo, če spravijo Nemci v svet, da so največji mučeniki tega sveta — Radgončani. To bodo ljudje zijali!

To da ad rem: Zgodilo se je, da je obmejna straža ustrelila tihotapca, ki se ni ustavil. To se dogaja na vseh mejah, pravno je to tako naravna bramba državne avtoritete, kakor na pr. vsiljena vojna. Toda Radgončarom je to političen umor, nasilje nad prebivalstvom. Pripravljamo, tovariši se čutijo prizadete. In teh tihotapskih kolegov je v Radgoni skoraj toliko kot ljudstva. Tihotapi grofica in beračica. Pa če ji kdo stopi na prste, krične o nasilju. Tako je neka ženska pisala v „Volksblatu“, da je Radgončane strah in groza pred „rjavimi“ vojaki, ki v njenih očeh niso nič boljši kot Mongoli. Kdo je to? I, Srbi seveda! Če taka ženska ugleda srbskega vojaka, že čuti nasilje. O, sveta babja histerija!

Mogoče bomo posamezne napade ob prvi priliki porabili za naše čitatelje. Ne zato, da odgovarjamo „Vahterci“, ker je to nepotrebno, ampak zato, da naši čitatelji iz teh napadov spoznajo, kakšna pridobitev je za nas, da smo svobodni.

Politični pregled.

Od 4. do 11. maja.

Od važnejših dogodkov v tem tednu moramo omeniti predvsem izročitev odgovora na madžarske protipredloge glede mirovne pogodbe. Odgovor vrhovnega sveta je bil izročen brez običajnih ceremonij predsedniku madž. mirovne delegacije v sredo dne 5. maja. Vrhovni svet odbija madžarski predlog, da bi se v odstavljenih pokrajinah glasovalo. Določbe glede mej se ne morejo spremeniti, ker bi posledice te spremembe bile veliko težje kot je sedanja ureditev sama. Le tam, kjer bi se komisiji za določitev meja dozdevalo, da se godi krivica, sme predlagati zvezi narodov primerno popravilo, vendar samo v lokalnem obsegu. V spremnem pismu se opozarja, da je Madžarska soodgovorna na izbruhu vojne in nosi velik del krivde na imperijalistični politiki bivše monarhije. Madžarski se je hkrati določil desetdnevni rok za podpis pogodbe.

S tem so naše meje proti Madžarski končno veljavno ugotovljene. Spremeniti se ne morejo ne v naš prid in ne v našo škodo. Iz mogočne Madžarske je nastala neznatna država, ki nima lepih vidikov v bodočnost. Najbogatejše pokrajine — Sedmograško, Slovaško, Bačka, Banat, Prekmurje in Zapadna Ogrska — so izgubljene, „nedotakljivost Ogrske“ je postala prazen političen dovtip, bahav in nestrpen Arpadov narod je ponižan kot še nikdar doslej.

Ali bodo Madžari podpisali mirovno pogodbo? Brezdvomno, čeprav te dni na vsa usta kriče, da ne podpišejo. V tem kriku je dobršen kos politike. Pravijo, da se bodo udali samo sili — ali niso tako rekli tudi Nemci in Avstrijci? — v tem slučaju pa bo sedanja vlada odstopila.

Madžarske priprave na mejah so sicer svareče znamenje, toda priprave na strani sosedov niso nič manj odločne. Po podpisu miru bodo pač radi tiho, zakaj položaj bo takrat resnejši in združen z večjo odgovornostjo pred zvezo narodov.

Drug dogodek, ki ga omenjamo, je priprava k sporazumu med Italijo in Jugoslavijo. Dozdeva se, da se Italijani popustili tako daleč, da bi se med Jugoslavijo in Italijo ustanovila samostojna vmesna država v širšem obsegu nego je predlagal Wilson. Neodrešeni Slovenci so predložili vrhovnemu svetu in italij. ministr. predsedniku Nittiju spomenico, v kateri zahtevajo, da se vse slovenske pokrajine, torej celo zasedeno ozemlje, priklapijo tej vmesni državi, ki bi imela slovansko večino, ako že antanta neče privoliti v združenje te dežele z Jugoslavijo. Naša mirovna delegacija je že odpotovala v

Gornjo Italijo, kjer se sestane z italij. zunanjim ministrom Scialojem in poskusi doseči sporazum v jadranskem vprašanju.

V zvezi s tem so pogajanja dr. Vesniča, ki je že prispel v Beograd, za sestavo nove vlade, ki pa dosedaj še niso pokazala uspeha. Sedanja vlada stoji trdno, zlasti odločen nastop proti komunistom ji je utrdil staljšče.

Tedenske novice.

Bogumil Berbuč †. Dne 9. t. m. je umrl v radgonski bolnici g. Bogumil Berbuč, civilni komisar za Prekmurje. Njegova nagla smrt je presenetila vse, ki so ga poznali. Bolehal je nekaj časa na želodcu — posledice 7 mesečne internacije v Italiji — pred par tedni se mu je bolezen poslabšala in v soboto 8. t. m. so ga prepeljali v brezupnem stanju iz M. Sobote v radgonsko bolnico. Za operacijo je bil že preslab, v par urah je podlegel izkrvavenju želodca. Pokojnik je bil rojen 11. januarja 1882 v Gorici; v rojstnem mestu je dovršil gimnazijo, visoko šolo pa na Dunaju l. 1906 je stopil v politično službo pri takratnem c. k. namestništvu v Trstu, služboval je tudi v Tolmini in Gorici, ob izbruhu vojne pa so ga poklicali k vojakom. Pozneje je bil odpuščen ter je služboval v Opatiji, Kopru, Ajdovščini in Gorici. Italijani so ga zalotili v rojstnem mestu in odpeljali v Italijo, kjer je bil 7 mesecev interniran. Po povratku iz internacije je prišel v Ljubljano in ko je odstopil prvi civilni komisar osvobojenega Prekmurja dr. Laujšič, je prevzel g. Bogumil Berbuč odgovorno, dela in skrbi polno mesto glavarja prekmurske pokrajine. V tej službi je užival splošno priljubljenost prebivalstva, ki je bilo vajeno videti na državnih mestih uradnike kateri so sovražili Prekmurce in jih zatirali z pristno madžarsko surovostjo. Bogumil Berbuč je pokazal, kakšen mora biti uradnik: prijazen, čuteč z ljudstvom in umevajoč njegove potrebe. S tem je mnogo pripomogel k utrditvi jugoslov. misli med prekmurskimi Slovenci. Njegove telesne ostanke so v sredo dne 12. t. m. iz radgonskega kolodvora, kamor ga je spremljalo mnogo slov. občinstva, prepeljali v Ljubljano in tam na Križovo popoldne položili k večnemu počitku. Prekmurje ne bo pozabilo nanj. N. v. m. p.

Prepoved alkohola. Deželna vlada za Slovenijo je dovolila, da se sme točiti vino in pivo. Prepovedano pa je točenje žganja. Mladim ljudem, ki še niso stari 18 let, ne sme gostilni čar dajati nobenih alkoholnih pijač. To velja tudi tedaj, če so v spremstvu starišev. Gostilničarji, ki bi prekršili to odredbo, lahko izgube koncesijo. — Pozdravljamo to odredbo deželne vlade in le želimo, da ostane trajno v veljavi. Seveda je v veliki meri odvisno od tega, kako se bo odredba izvrševala. Vlada mora skrbno paziti, da bodo podrejeni organi res vestno in brezobzirno nadzorovali gostilne, ker je brez praktične strogosti še tako dobra naredba brezpredmetna.

Ljudsko štetje bo v Jugoslaviji 31. decembra t. l. Istočasno se bode popisalo tudi domačo živino in hiše. Ljudsko štetje izvedejo pod nadzorstvom okrajnih glavarstev občinski uradi, sodelovati pa bodo morali vsi primerno izobraženi ljudje v občini. Z ljudskim štetjem bo napravila naša država nekaj inventar, da se bo končno vendarle enkrat vedelo, kaj imamo in koliko nas je.

Iz tihotapcev — cestni razbojniki. Anton Riegerbauer, tihotapec v Šepovcih in Jožef Neuwirth, mizar na Dunaju sta lansko leto skupno tihotapila živino in živila čez demarkacijsko črto in sta jih spravljala v Gradec ter pri tem lepo služila. Za lepe dobičke so jima bili zavidni Čmurečani in so jima zaplenili nekoč par volov. Da bi se maščevala nad čmureškimi „purgarji“, sta počakala nekega lepega dne čmureškega trgovca N., ko je tiho tapil voz jaje v Nemško Avstrijo, ga na cesti z revolverji napadla in ga z grožnjami prisilila, da se jima je „odkupil“ s 9000 K. Kmalu na to pa sta bila aretirana in zaprta pri graškem okrožnem sodišču. Ker sta pristojna v občini južno od Mure, ki spadajo po mirovni pogodbi k Jugoslaviji, sta bila oba izročena mariborskemu okrožnemu sodišču. Zaradi izsiljevanja sta bila obsojena in sicer Anton Riegerbauer na tri leta težke ječe, Jožef Neuwirth pa na dve leti težke ječe. Ta slučaj nam dokazuje, kako imenitne varnostne razmere vladajo v Nemški Avstriji ob demarkacijski črti.

Nekatere tatvine pred mariborskim okrožnim sodiščem. Znan tat iz navade, 33 let star viničarski sin Tomaž Zorjan iz Brebrovnika, ki je bil radi tatvine že samo dvajsetkrat predkaznovan, je bil obsojen zavoljo vlomov v razne hiše in viničarije na tri leta težke ječe,

njegova mati pa zaradi udeležbe na 8 mesecev ječe. — Jožef Muršič iz Kupetinec, ki je takoj nadaljeval tatvine, ko se je vrnil iz moške kaznilnice v Mariboru, je dobil znova poldrugo leto težke ječe.

Ali je to agrarna reforma? Iz ljutomerskega okraja se nam piše: Veleposestvo vojvodinje Ahrenberg v Radencih in Stanetincih v gornjeradgonskem okraju je že razdeljeno med domačine, k temu veleposestvu spadajoči vinogradi pa še uradno ne. V resnici pa so si te vinograde kratkim potom že razdelili med medse štirje, ki niso kmetski posestniki, med njimi en advokat in živinozdravnik. Ali si dotična komisija pri okraj. glavarstvu tako predstavlja agrarno reformo?! Pričakujemo pojasnila.

Državne menjalnice za vračajoče se Amerikance. Take menjalnice je ministrstvo za finance ustanovilo pri davčnih uradih, v Kotoru, Dubrovniku, Metkoviću, Splitu, Sarajevu, Ljubljani in v Mariboru. V Ljubljani prevzame te posle davčni urad za ljubljansko okolico (sodna palača). Ti uradi bodo zamenjavali denar samo izseljencem, vračajočim se iz Amerike in sicer samo dolarje, ki jih prineso s seboj. Zamenjevalni kurz bode za pol dinarja ali dve kroni izpod dnevnega prodajnega kurza dolarjev na beograjski borzi.

Elektrika iz Fala. Kakor se je sklenilo dne 12. aprila na prvem zborovanju pripravljalnega odbora za dobavo električnega toka iz Fala, vabi pripravljalni odbor mesta Ptuj vsa interesirana mesta, trge, občine in okrajne zastope, da pošlje vsaka po enega ali dva delegata dne 20. maja 1920 na drugo zborovanje glede dobave električne moči iz Fale. Dospeli so dosedaj že nekateri proračuni za predela in treba se nam je tedaj odločiti, kateri tvrdki bomo oddali delo za sestavitev natančnega proračuna, za napeljavo električnih vodov iz Maribora naprej. Opozarjamo, da došli proračuni niso visoki, tako, da bomo res lahko enega izmed dospelih proračunov sprejeli, in bomo kvoto sporazumoma na posamezne interesente pri tej seji razdelili. Obenem bode treba tudi voliti širši pripravljalni odbor, ki bode sestavljen iz vsaj enega zastopnika iz vsakega večjega mesta, trga, občine, ali okrajne zastopa. Ravno dne 20. maja hočemo potem tudi voliti ožji odbor, ki bode sestavljen iz 8 članov in izmed teh hočemo prevzeti tudi vsaj enega ali dva strokovnjaka, inženerja iz električne stroke. Zato podpisani pripravljalni odbor ponovno vabi, da vsi interesenti, to je vsa mesta, trgi, občine in okrajni zastopi pošljejo vsaj po enega delegata, kakor je bilo na seji 12. aprila sklenjeno. Zborovanje se bode vršilo zopet v Ptuj v dvorani mestne hiše, 11. nadstrepje in bo začetek ob 10. uri predpoldne. Pripravljalni odbor.

Težave kadilcev. Iz Beograda prihaja vznemirljiva vest, da se bodo tobačni izdelki podražili še tekom tega meseca za 50 odstotkov. Tako bo postalo kajenje res pravi luksuz, kateremu se bo moral marsikateri kadilec odpovedati. Ali bo imel svet kako škodo, če bo manj kadilcev, je drugo vprašanje.

Ljutomerski Orel priredi veliko TOMBOLO, v nedeljo 16. maja 1920 po večernici v gostilni TRIGLAV. Sodeluje orlovška godba. Del čistega dobička je namenjen jugoslovanski Matici. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Gornjeradgonska požarna bramba, ki je sedaj v slovenskih rokah, bo v kratkem nabirala prispevke in člane (redne ter podporne) po hišah. Pristopajte obilno in podpirajte ajeno delo z izdatnimi prispevki.

Podlistek „Bodi mož“ bomo nadaljevali, kakor hitro nam bo dopuščal prostor.

Nežigosan denar. Iz „Goriške Straže“ povzamemo, da je kurz nežigosanega denarja na tržaški borzi 7 do 9 lir za 100 K. Kurz lire pa je znašal dne 7. maja na zagrebški borzi 675 K. za 100 lir. Nežigosani bankovci so v veljavi samo še na Poljskem do 15. avgusta t. l.

Zavarovanje. Velika škoda, katera nastane vsled požara, zamore se preprečiti, če zavarujete svoja splotja in premičnine proti požaru. V to svrhu vam priporočamo domači zavež „Creatia“, zavarovalna družba v Zagrebu, ki ima svojo podružnico za Slovenijo v Ljubljani, Stari trg št. 11 in svoja okrajna zastopstva v vseh večjih krajih v Prekmurju.

Prekmurje.

Prekmursko pismo. Gospod urednik, dovolite mi, da po pravem prekmurskem jeziku odgovorim na „Prekmursko pismo“, priobčeno 18. št. „Murske Straže“. Pisateo tega pisma to želenje ma, naj bi edne „novine“ izhajale v takšem prekmurskem jeziku, v kakšem on piše.

Jaz njemi na znanje dam, ka je to ne mogoče ar takšega prekmurskega jezika nega na sveti, v kakšem je on svoje pismo pisao. »Stopin, po našen slovenskon, boden, nan, moren, mij, nej, zatok, tūdik, ravnok, trnok, čitaka, čistij, bilij, volon, keden« itd. tak je ne slobodno pisati, ar to je samo pokrajinski, zakotni izgovor. Ki šče v novine pisati, tisti se more slovnico (Gramatiko, nyelytan) navčiti. Vogri ali Nemci tūdi ne pišejo tak, kak kakši ščista nevučeni ljudje gučijo, nego po pravilnom pismenom jeziki. Za šalo (špas) je lahko tak pisati, kak je »Prekmursko pismo« napisano, ali resno se tak ne sme i nemore pisati. Či bi vsaki nevučen človek po svojem napačnom izreki pisao v »novine«, to bi edna takša zmešanca bila, ka bi se drugi ali od smeja, ali čemerov mogli razpočiti. Morebiti Franjo Talanyi ne razmi Kleklnovih »Novin« i morebiti najde ešče koga više »Muske Sóbote«, šteri jih ne razmijo; ali ka bi jih drugi tūdi ne razmeli, to je ne istina. Jaz sam goričanec, poznam vse goričanske reči i znam, kak gučijo i kak razmijo goričanci. Či bi se prekmurci v šoli včili slovensko slovnico, te pisateo »Prekmurskoga pisma« ne bi napravo v svojem pismi 96 napak. V adarski. — Iz Beltincev smo tūdi prejeli daljši dopis v tej zadevi. Povzamemo: Vsaki, što šče, v Prekmurju zastopi Kleklove »Novine«, pa tūdi Murska Straža« piše tak lepo razumljivo, da vsako dete, štero se komaj zdaj ešče 4 mesece v šoli slovensko vči, je lahko bere i razmi... Ostanimo pri tem jeziki, šterom »Novine« pišejo in samo gledajmo, da se prav slovensko navčimo, te homo se dobro razmili. Več Prekmurcov. — Uredništvo ima k temu pripomniti naslednje: Ako bo kedo v Ljubljani ali drugod na Slovenskem čital našo »polemiko«, se bo smejal. Toda v Prekmurju to ni smešno. Ogrski Slovenci so imeli malo stikov z nami, največ menda v času reformacije, pa tistikrat še ni smo imeli književnega jezika Ko so pa slovenske pokrajine sprejele enoten slovsteni jezik, temelječ na slovnici in skupnem pravopisu, so bili Prekmurci že docela pod pestjo madžarske raznarodovalne politike in kolikor narodne kulture so sploh mogli ali smeli imeti, so jo morali osloniti na narečje. Vse do zadnjega časa so izdajali knjige, koledarje, molitvenike v »prekmurskem jeziku« in z madžarsko pisavo. Prekmurskega jezika seveda ni, obstoja pa prekmursko narečje; madžarska politika, ki je le pod gotovimi pogoji priznavala »Vende« kot narodnost, sicer pa jih je na zunaj štela med »vendsko« govoreče Madžare, je zapustila med ljudstvom toliko sledi, da se ne dajo izbrisati kar z rokavom kakega gospoda, ki prihaja iz Ljubljane. Prekmurskega narečja ni treba uvaževati radi tega, ker hočejo imeti Prekmurci svoj jezik, temveč zato, ker se še ljudstvo ni vzdramilo od prejšnje politične omotice in smatra svoje narečje za dragoceno narodno svojino. Madžarski agitatorji pa to seve spretno izrabljajo. Naše mnenje: V šole je treba uvesti izključno književno slovenščino. Če so se dolga leta učili madžarsčine, se bodo vendar zdaj hitreje in lažje naučili slovenščine, ki jih zopet zbližuje s srbohrvaščino. »Novine« naj izbajajo zaenkrat v narečju (tudi »Medjimurske Novine« pišejo v narečju, dasiravno so bili medjimurški Hrvati v ožjih stikih z Hrvatsko kot Prekmurci s Slovenijo), toda polagoma naj uvajajo književni jezik.

Domače vesti.

General Majster rešitelj obmejnih slovenskih krajev na severu, je bil odlikovan z redom bolega orla III. razreda z meči. Obmejni Slovenci mu k temu zaslužnemu odlikovanju iskreno čestitajo.

Radgona. Pogreba civilnega komisarja Berbuča so se udeležili zastopniki vseh uradov, društev in korporacij iz Radgone, Goraje Radgone in Prekmurja. Pevska družba v Radgoni, Goraji Radgoni in M. Soboti so mu zapela dve nagrobnici. Od priljubljenega civilnega komisarja so se na radgonskem kolodvoru s ganljivimi besedami poslovili veleč. g. župnik Klek, g. vladni tajnik Kočar iz Dolje Lendave in g. okrajni sodnik dr. Gigoj iz Goraje Radgone.

Kmetijsko bralno društvo v Geruji Radgoni ponovi na splošno željo predstavo ljudske igre »Bemen« v nedeljo dne 16. maja 1920 ob 5. uri popoldne v dverani Posojilnice. Vdeležite se mnogoštevilno!

Prosveta.

Širite med narod sledeče knjige: Koroška. Spisal Carantanus. Z barvnim zemljevidom Koroške. Cena K. 4. Gospodstvo. Spisal dr. Bog. Vošnjak. Cena K. 2. — Naša Istra. Spisal Fr. Erjavac. Cena K. 1. Jugoslovanska žena za narodno svobodo. Uredil Alre. Cena K. 2. Slovenci! Slovenke! Stojimo tik pred odločitvijo, tik pred plebiscitom. Naša narodna dolžnost je, da se zavedamo svojih pravic, da spoznavamo svojo domovino ter da smo poučeni o naših najboljših perečih vprašanjih. Naročite te knjige in širite jih med ljudstvom! Naročajo se pri »Zvezni tiskarni« v Ljubljani, Marijin trg. 8 in v vseh podružnicah »Jugoslavije« ter v vseh knjigarnah.

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaja »Zgodovinsko društvo v Mariboru. Urejuje prof. Fr. Kovačič. Snopič 1., 16. letnik. Prejeli smo 1. letošnji snopič časopisa, na katerega smo že opozorili čitatelje v prvih številkah našega lista. Novi snopič ima sicer skrčen obseg, vsebina pa še je vedno tako bogata, da že ta zvezek odtehta borih 10 K., ki jih izdaš za udnino »Zgodovinskega društva«. 1. snopič ima sledečo vsebino: I. Razprave: dr. Kos, Doneski za kraljeve kronike (Slov. Gradec, Ptuj); Kovačič, Mariborsko vprašanje; dr. Mohorič, Prekmurje in Medžimurje. II. Izvestja: dr. Šašel, Spomini na Virunum; M. Kovačič, Epska narodna pesem o Pegamu in Lambergarju; Kovačič, Nekaj krajevnih imen; dr. Tomišek, Jezikovno ozemlje Srbov na Saskoskem. — Nekrologi. Priporočamo obmejnim Slovincem, posebno Muropoljancem, da v obilnem številu pristopajo k »Zgodovinskemu društvu« v Mariboru.

Lepa knjiga o Koroški. Dober poznavalec in ljubitelj mile Koroške pesnik Iv. Albreht je med koroškimi ljudstvom nabral in priredil z najlepših pravljic iz Koroške, osobito iz Roža, katere je izdala »Zvezna tiskarna« v Ljubljani v lični obliki kot 16. snopič »Narodne knjižnice« v knjigi »Paberk i Roža«, ki obsegajo sledeče pravljice: Ljubica povodnega moža. — Pravljica o zvonu. — Kako je ljubil kmet Žalik ženo. — Ene o sv. Petru. — Kolomanove bukve in kaj je bilo potlej. — Nesrečna kmetica in škapnjaki pregnani. — Pravljica o čudni grofici. Iz vseh teh ljubkih pravljic diha vseskozi lokalni kolorit na Koroškem in kljub splošno znanim motivom je pisatelj znal oživiti stare motive z novim čarom; pravljice so enotno zaokrožene, zanimive po vsebini, lahko in priročno povedane, v živi narodni govorici in prepletene s pristnim, zdravim humorjem. Knjiga se naroča pri »Zvezni knjižarni« v Ljubljani, Marijin trg. 8, dobiva se tudi pri vseh podružnicah »Jugoslavije«. Cena je izredno nizka K. 4.

Knjige Družbe sv. Mohorja. Prejeli smo letošnje knjige Mohorjeve družbe. Udje so lahko zadovoljni, da dobe za 10 K. tako lep knjižni dar. V eni prihodnjih številk bomo spregovorili o Mohorjevih knjigah kaj več.

Po svetu.

Boji med Poljaki in Rusi se nadaljnjejo na vsej črti. Trockij je izjavil, da se Rusija pod nobenim pogojem ne uda in da bo ta vojna odločila usodo obeh držav. Škoda slovanske krvi. — Vest o zasedbi Kijeva po Poljaki se ne potrjuje. — Na Črnem morju je utonilo 14 ladij z ruskimi begunci, ki so bili namenjeni v Malo Azijo. — Rusi (protiboljševiki) in Japonci so sklenili premirje. — Glasovanje v Tješinu (med Čehi in Poljaki), ki bi se moralo vršiti 12. maja, je odloženo na 12. julija. — Sovjetski armadi so se udali ostanki Denikinove armade v moči 60.000 mož. Denikin se je lansko leto bojeval proti boljševikom, pa je bil premagan. — Baje so se sporazumeli stari nasprotniki Ukrajinci in Poljaki, tako da dobi Ukrajina veliko ozemlja ob Bugu, odstopi pa Poljski vzhodno Galicijo. — Mednarodni trgovski posvet je sklenil uvesti mednarodne bankovce, ki bi se rabili za plačevanje potrebnih živil in surovin za obnovo Evrope. Tak bankovec bi veljal 1 angleški funt, ali pet dolarjev, v našem denarju okrog 650 K. — V blaženi Nemški Avstriji se more plačati od vsake osebe po 1500 K. — davka na leto. Draga zabava biti Avstrijec! — Ameriški delavci so odločno proti komunizmu. Njihov vodja Gompers je izjavil, da je komunizem največji sovražnik delavstva. — Na Reki se tepejo med seboj arditi (d'Annunzijeve prostovoljci) in italij. vojaki. — Na Francoskem stavkajo rudarji in deloma tudi železničarji. — V Mehiki, kjer so vedno vroča tla, je vsled navala mehikaniziranih upornikov odstopil predsednik Caranza in prevzel predsedstvo Domiguez. — Umrl je bivši italijanski minister Bisolati. — Na Čehoslovaškem je razpisano novo drž. posojilo. — Novoizvoljenega poslanca Toblerja na Slovaškem so aretirali, ker je obdolžen veleizdaje. — Dne 11. maja je sprejela Turčija mirovno pogodbo. — Ukrajinci so zasedli Odeso, znano pristanišče ob Črnem morju. Zadnji čas je bila v rokah boljševikov, ki so jo tekom dveh let menda

že šestkrat menjala gospodarje. — Znano mesto Odrin (l. 1912 in 1913 so krvaveli pred njim Srbi in Bolgari ter ga zavzeli) pripade sedaj Grčiji. Grčija dobi obe Traciji, tako da bo ležala med 5 morji (Jonsko, Egejsko, Kretska, Marmarsko in Črno morje). Posebna sreča!

Gospodarstvo.

Vinarski ravnatelj Puklavec: Škoda, povzročena po peronospori in oidiju lansko leto in kako se je je obvarovati letos.

(Konec.)

Ker bo tudi letos za žveplanje trt le vžepeni cvet na razpolago, se vinogradniki s tem opozarjajo, da je treba z žveplanim cvetom žveplanje trt večkrat ponavljati, če se hoče doseči popoln uspeh, kakor bi to bilo potrebno pri uporabi zmletega žvepla. Žveplati je treba 4—5 krat (pred cvetom enkrat in po cvetu vsak teden po enkrat do konca julija), namesto dve do trikrat — in po vsakem močnejšem dežju žveplanje ponoviti. Spočetka je žveplati celi trs, pozneje le grozdje.

Oidij pa se da vsaj deloma preprečiti tudi s salojidinom (natrijevim tiosulfatom), ki se ga primeša po pol kg na 100 l galično-apnene zmesi. Dodati pa se sme še le že pravilno pripravljene zmesi, kateri še pa manjka toliko vode, da ima v sodu prostor raztopina salojidina. Osobito za škropljenje grozdja je primes salojidina toplo priporočati in se naj nikoli (posebno v bolj vlažnih letih) ne opusti.

Če nastopa oidij zelo močno in vsled slabega vremena ni mogoče žveplati, se priporoča poraba kalijevega hipermanganata, od katere snovi se vzame na 100 litrov vode 20 dek in 2—3 kg apna. Hipermanganat se raztopi v polovici vode, v drugi polovici pa pripravi apneni belež, ki se potem prilije raztopini hipermanganata. S to mešanico je grozdje močno poskropiti in ono se, kakor pravijo, kmalo obriše (ž njega zginejo sledovi bolezni).

Toda hipermanganat učinkuje le kratko in se mora škropljenje pri vsakem napadu ponoviti.

Kar se časa tiče, v katerem se mora začeti z zatiranjem oidija in peronospore, je omeniti, da je to odvisno od stopinje toplote, ozir. vlažnosti spomladanskega časa. Dognano je, da se peronospora, dokler pada temperatura po noči redoma pod 15 C ne razvija, četudi je dovolj vlažnosti v vinogradu. Zatorej se v času primeroma hladnih noči ni bati okužitve po peronospori. Nasprotno pa oidij lahko nastopa (četudi se ne razvija močno) pri precej nižjih stopinjah toplote (od 5—10 C) in njega razvitek ni popolnoma nič odvisen od vlažnosti v vinogradu. Zaradi tega bi bilo umestno, da se praje žvepla, nego škropi in ne narobe, kakor se to navadno dela.

Sploh se opaža pri nas, da škropijo vinogradniki proti peronospori prvkrat navadno prerano, ko je mladje komaj izlezlo iz popkov, drugikat pa prepozno, ko je mladje že nad pol metra visoko, kar je vzrok, da med obojim škropljenjem nastopi navadno peronospora. Ko pri nas navadno prvič škropijo, bi bilo dobro prvič žveplati, a prvo škropljenje preložiti za kakih 8—14 dni pozneje, na čas, ko je mladje po večini že nad peden dolgo ali z drugimi besedami rečeno, kratko predno začne trta cveteti, bi se moralo prvkrat škropiti; 10—14 dni pozneje drugikat in čez nadaljnjih 14 dni tretjekrat. Po drugem in tretjem škropljenju je vsakokrat posebej grozdje poskropiti in potem požveplati. Le v slučaju, da so noči v prvi spomladi nenavadno to ple, se priporoča škropiti prvkrat malo ranje, pri čem je pa potrebno, da se škropljenje pred nastopem cveta ali celo med cvetom ponovi.

Boj proti peronospori in ravnanje s poškodovanimi poganjki in listjem vinske trte.

Zadnje dni je naredil vihar, ki je dosegel v noči od 5. na 6. majnika svoj vrhunec, precejšno škodo v naših vinogradih, posebno v severno-vzhodnih in severno-zapadnih legah. Kar ni polomil in odtrgal je tako močno zbičal, da je mladje in perje poškodovano kakor po toči. Vinogradniki se s tem opozarjajo, da so taki vinegradi posebno podvrženi okuženju po peronospori in drugih boleznih. Da se okuženje po peronospori prepreči, se priporoča v takih vinogradih škropljenje nemudoma izvesti. Za to škropljenje je pripraviti močnejše galično-apnene zmesi. Vzeti je najmanj poldrugo kile galice na 100 litrov vode. Listje in polomljene poganjke, v kolikor se močno poškodovani in se snišjo, je najbolje odtrgati in odstraniti iz vinograda. Na njih mesto je vzrediti iz zalistkov, ki poženejo kmalu pri vsakem kolencu novo listje in nove poganjke, ozir. nove vršičke. To se lahko doseže na ta način, da se pognani zalistek, ki izraste pri najvišjem nepoškodovanem kolencu mladike pusti nemoteno razvijati, med tem, ko se nižje stoječim oddšipnejo vršički, kak hitro so razvili po eden do dva lista. Popisano ravnanje je priporočati tudi po vsaki poznejši poškodbi mladja in listja, naj si bo po toči ali po drugih njmah in je edino sredstvo izločiti povzročeno škodo, kolikor se da.

Vinarski ravnatelj Puklavec.

Šte prehlajeni? Imate bolečine v prsih? V grlu? Ali kašljate? Imate nahod? Dobri prijatelji v takih hudih dneh vam je Selterjev pravi Elsa fluid 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 36 K. Zagorski šok zoper kašelj in prsne bolečine 1 steklenica 6 K. Slaba hrana vam je nekvarila želodec? Selterjeve prave Elza kroglice ga spravijo pred 6 škatlic 18 K. Omot in poštnina posebej a najceneje! Eugen V. Selter, Stabica danja Elza-trg št. 26, Kroatika.

Garje,

srebetico, kraste, lišaje uniči pri človeku mast proti garjam. Prez vonja in ne maže perila. 1 lonček za eno osebo s poštino 10/50 K pri lekarni Trnkoci, Ljubljana.

Na prodaj

dva mala posestva z novimi hišami, oziroma dobrimi stanovanji. Cena 90.000 kron. Več se izve pri g. Kuharju pekar v Ločah, pošta Loče, Sv. Duh.

Staro lito in kovano železo

vsake vrste, kupuje po najvišji ceni vagone Vatro Kesi, Makole-Poljčane.

Kipe Kristusa, žalostne Matere božje ter raznih svetnikov, velike za kapele in križe, kakor tudi majhne za sobe, izdeluje in priporoča posebno še vernim Prekmurcem, podobar **FRANC NEMEC** pri Sv. Duhu na Stari gori, pošta Sv. Jurij ob Ščavnici.

Miši - Podgane stenice - ščurki

in vsa gelazen mora poginiti ako porablja te moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 8—, za podgane in miši K 8—, za ščurke K 10—, posebno močna tinktura za stenice K 10—, uničevalec moljev K 10—, prašek za nši v obliki la perila K 6— in K 10—, proti mravljam K 10—, proti ušem pri peratini K 10—, prašek proti mrčesom K 10—, mazilo proti ušem pri ljudeh K 5— in 10—, mazilo za nši pri živini K 6— in 10—, tinktura proti mrčesom na sadju in zelenjavi (uničevalec rastlin) K 10—, mazilo proti garjam K 10—. Pošilja po povzetju Zavod za ekaport

M. Janker, Zagreb 46, Petrinjska ulica 3

Sobni in dekoracijski slikar

Janko Horvat v Ljutomeru

se priporoča slav. občinstvu za izvršitev vsakovrstne slikarije, kakor slikanje sob, kapele, reklamnih napisov ter prenavljanje občestnih kapelic in križev. Prevzame vsakovrstno oljnato barvanje stavb in pohištva. Delo solidno. Cene zmerno.

Razpošiljam

samo na debelo fino kremo za čevlje znamka

„CIPULIN“

Dalje raznovrstno špecijsko in galantrijsko blago. I. MENART trgovec, Domžale, Slovenija.

Mastin

primešaj krmi; vsak teden eno pest, če pa se rabi kot nadomestilo za krmo, tedaj 2 pesti. 5 zavojčkov Mastina, prahu za pitje zdrave, debele živine, za tvorbo jaje in mleka, zadostuje za 6 mesecev za vsako živinč. Dobil je najvišje kolanje v Londonu, Parizu, Rimu, Dunaju. Tisoče gospodarjev ga hvali in ponovno kupuje. Zahtevaj ga pri lekarnarju ali pri trgovcu, vsak ga lahko prosto prodaja. Ali pa piši lekarni Trnkoci v Ljubljani, Kranjsko, po 5 zabojčkov. Stane 20 kron 50 vinarjev z poštino.

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš predragi nepozabljivi sin, oziroma soprog, brat, zet in svak, gospod

Bogumil Berbuč

vladni tajnik in civilni komisar za Prekmurje, dne 9. maja ob pol 2. popoldan, po kratki mučni bolezni, spreviden s svetimi zakramenti, 38 let star, mirno v Gospodu zaspal. Truplo pokojnega so prepeljali iz Radgone v Ljubljano in ga v četrtek 13. maja položili k večnemu počitku.

Gorica — Murska Sobotna, 10. maja 1920.

Žalujejoči ostali.

Gospodarska zadruga

za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gorice r. z. n. o. z.

ima v zalogi po najnižjih dnevnik cenah razno manufakturno blago za moške in ženske obleke, barhente, vseh vrst platno, blago za ženske predpasnike; razno kuhinjsko posodo, riž, čaj, papriko; usnje, podplate, moške in ženske čevlje. Vseh vrst moko, zdrob, otrobe, testenine.

Kupuje zrnje, sadje, kože, vino, sadjevec, žganje, sploh vse poljedelske pridelke.

Posreduje pri nakupovanju strojev in vseh gospodarskih potrebščin.

Kupovati in prodajati zadrugi imajo pravico samo člani. Novi člani se sprejemajo v zadrugi pisarni in pri podružnicah. Osrednja trgovina in pisarna: v Gornji Radgoni. Podružnice: Cankova in Murska Sobotna. Dolnja Lendava :: Križevci pri Ljutomeru

Čitajte „Mursko Stražo“

OGLAS.

Carrara marmor-ja prvovrstnega je došlo več vagonov. — Raznovrstna naročila nagrob- nih spomenikov, plošč itd., sprejema Kamno- seška družba, Celje.

„CROATIA“ zavarovalna zadruga v Zagrebu

ustanovljena leta 1884.

Podružnica za Slovenijo v Ljubljani, Stari trg 11.

ZAVARUJE: Življenske rente, doto otrokom, glavnice na življenje, zgradbe in premičnine proti škodi požara in strele, steklene šipe proti razbitju, proti vlamu in telesnim nezgodam. — **Posebno zavarovanje proti nezgodam na železnici in parobrodu za celo življensko dobo.** Sprejema v vseh krajih Slovenije sposobne zastopnike in potnike, katerim se nudi prilika znatnega zaslužka. Zastopnik v Radgoni je gospod Zdravko Vrlič, Murska ulica št. 184.

POSOLJILNICA V GORNJI RADGONI

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Hranilne vloge

urada v Ljubljani šte. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila

plača le koleke.

Uradne ure

so vsak ponedeljek, torek, četrtek in petek od 9. do 12. ure dopoldna. Ako pa pride na ta dan praznik, uraduje se naslednji dan. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar.

Pojasnila

se dajejo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradni posli izvršujejo vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldna.

Uradni prostori

so v lastni hiši, Glavna cesta, šte. 14, tik kolodvora.